

Exam. Code : 103204

Subject Code: 1113

B.A./B.Sc. 4th Semester

POLITICAL SCIENCE

(Indian Political System)

Time Allowed—Three Hours] [Maximum Marks—100

Note :—(1) The questions paper comprises of **two** Sections i.e. Sections A and B.

(2) **Section A** comprises of **TEN** short answer type questions and the candidate are required to attempt **EIGHT** while each question carries **2** marks.

(3) **Section B** contains **EIGHT** questions. Candidates are required to attempt any **SIX** questions in all, by selecting at least **ONE** question from each unit. Each question in Section B carries **14** marks.

SECTION—A

1. On the basis of recognition write down the categories of Political Parties in India.
2. Write down ideological basis of the Congress Party.
3. Write down any four functions of Election Commission.
4. Write down any four reforms made in Indian Electoral System.

5. What do you mean by Political Participation ?
6. Write down any four influences of Politics on caste in India.
7. What do you mean by Hung Parliament ?
8. What do you mean by decline of ideology in Indian Politics ?
9. What are the main objectives of India's "Foreign Policy" ?
10. What is the relevance of Non-alignment movement in the changed scenario ?

SECTION—B

UNIT—I

1. Discuss the nature of Party System in India.
2. Make a critical evaluation of the Policies, programme and performance of Shiromani Akali Dal.

UNIT—II

3. What do you mean by Voting Behaviour ? Discuss the factors which determine the Voting Behaviour of India.
4. What do you mean by Political Participation ? Write down the factors responsible for low level of Political participation in India.

UNIT—III

5. Give suggestion to minimise the effects of religion on Politics in India.
6. What do you mean by Regionalism ? Which factor are responsible for the rise of regionalism.

UNIT—IV

7. What do you mean by Foreign Policy ? Discuss the domestic and international factors helpful in the evaluation of India's Foreign Policy.
8. What do you mean by Non-alignment ? Write down the characteristics of Non-alignment.

(Punjabi Version)

- ਨੋਟ :—**
- (1) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦੋ ਭਾਗ ਓ ਅਤੇ ਅ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।
 - (2) ਭਾਗ ਓ ਵਿੱਚ ਦੱਸ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਕੋਈ ਅੱਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ।
 - (3) ਭਾਗ ਅ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੋਈ ਛੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਭਾਗ ਅ ਦੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 14 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—ਓ

1. ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਲਿਖੋ।
2. ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰਾਤਮਕ ਆਧਾਰ ਲਿਖੋ।
3. ਚੋਣ ਆਯੋਗ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਕਾਰਜ ਲਿਖੋ।

4. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੋਈ ਚਾਰ ਸੁਧਾਰ ਲਿਖੋ।
5. ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਹਿਭਾਗਤਾ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
6. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਜਾਤੀ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਿਖੋ।
7. ਲਟਕਦੀ ਜਾਂ ਤ੍ਰਿਸ਼ੰਕੂ ਮਸੰਦ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
8. ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਪਤਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
9. ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹਨ ?
10. ਬਦਲਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗੁੱਟ-ਨਿਰਲੇਪ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਕੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਹੈ ?

ਭਾਗ-ਅ

ਯੂਨਿਟ-I

1. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
2. ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ, ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-II

3. ਮੱਤਦਾਨ ਵਿਵਹਾਰ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੱਤਦਾਨ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
4. ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਹਿਭਾਗਤਾ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਹਿਭਾਗਤਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਾਰਨ ਲਿਖੋ।

ਯੂਨਿਟ-III

5. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਝਾਅ ਦਿਉ।
6. ਖੇਤਰਵਾਦ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਖੇਤਰਵਾਦ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ?

ਯੂਨਿਟ-IV

7. ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਘਰੇਲੂ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
8. ਗੁੱਟ-ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਗੁੱਟ-ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈਆਂ ਲਿਖੋ।

(Hindi Version)

- ਨੋਟ :— (1) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਮੇਂ ਦੋ ਭਾਗ ਕ ਤਥਾ ਖ ਦਿਏ ਗਏ ਹੈਂ।
- (2) ਭਾਗ ਕ ਮੇਂ ਦਸ ਲਘੂ ਉੱਤਰ ਹੈਂ ਤਥਾ ਪਰੀਖਾਰਥੀ ਕੋਓਂ ਆਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੇਂ। ਪ੍ਰਤਯੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੇ 2 ਅੰਕ ਹੈਂ।
- (3) ਭਾਗ ਖ ਮੇਂ ਆਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿਏ ਗਏ ਹੈਂ। ਪਰੀਖਾਰਥੀ ਪ੍ਰਤਯੇਕ ਯੂਨਿਟ ਮੇਂ ਸੇ ਕਮ ਸੇ ਕਮ ਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾ ਚਯਨ ਕਰਤੇ ਹੁਏ ਕੋਓਂ ਛ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੇਂ। ਭਾਗ ਖ ਕੇ ਪ੍ਰਤਯੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੇ 14 ਅੰਕ ਹੈਂ।

ਭਾਗ—ਕ

1. ਮਾਨਯਤਾ ਕੇ ਆਧਾਰ ਪਰ ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਲੋਂ ਕੀ ਕਿਸਮੇਂ ਲਿਖੇਂ।
2. ਕਾਂਗਰੇਸ ਪਾਰਟੀ ਕਾ ਵਿਚਾਰਾਤਮਕ ਆਧਾਰ ਲਿਖੇਂ।

3. चुनाव आयोग के कोई चार कार्य लिखें।
4. भारत में चुनाव प्रणाली में किए कोई चार सुधार लिखें।
5. राजनीतिक सहभागिता से आपका क्या अभिप्राय है ?
6. भारत में राजनीति के जाति पर कोई चार प्रभाव लिखें।
7. त्रिशंकू संसद से आपका क्या अभिप्राय है ?
8. भारत की राजनीति में विचारधारा के पतन से आपका क्या अभिप्राय है ?
9. भारत की विदेशी नीति के मुख्य उद्देश्य क्या हैं ?
10. बदलती स्थितियों में गुट निरपेक्ष आंदोलन की क्या सार्थकता है ?

भाग—ख

यूनिट—I

1. भारत में दल प्रणाली के स्वरूप की चर्चा करो।
2. शिरोमणि अकाली दल की नीतियों, कार्यक्रम और कारगुजारी का आलोचनात्मक विश्लेषण करो।

यूनिट—II

3. मतदान व्यवहार से आपका क्या अभिप्राय है ? भारत में मतदान व्यवहार को निर्धारित करने वाले तथ्यों की व्याख्या करो।
4. राजनीतिक सहभागिता से आपका क्या अभिप्राय है ? भारत में निम्न स्तर की राजनीति के लिए उत्तरदायी कारण लिखें।

यूनिट—III

5. भारत में धर्म के राजनीति पर प्रभावों को कम करने के लिए सुझाव दें।
6. क्षेत्रवाद से आपका क्या अभिप्राय है ? भारत में क्षेत्रवाद के विकास के लिए कौनसे कारण उत्तरदायी हैं ?

यूनिट—IV

7. विदेश नीति से आपका क्या भाव है ? भारत की विदेश नीति के विकास में सहायक घरेलू और अंतर्राष्ट्रीय तत्वों का विवेचन करो।
8. गुट-निरपेक्षता से आपका क्या भाव है ? गुट-निरपेक्षता की विशेषताएं लिखो।